

REPRESALIAT: Melchor Montoya Gallardo¹² 'el Churrio'³

En el Consell de Guerra que hem utilitzat per a fer aquesta biografia⁴ es van condemnar 25 persones, i entre ells en Melchor Montoya Gallardo. Aquest judici rebé el nom genèric de *Sumarísimo Ordinario "Causa General de Olesa de Montserrat"*. El judici se celebrà a l'Ajuntament de la mateixa vila, del dia 28 al 30 de desembre de 1942. La defensa dels acusats la realitzaren oficials de l'exèrcit. En total hi participaren set olesans, testimonis de càrrec, en cap cas la defensa féu cap declaració que els desacredités.

Nascut a Mojácar (Almeria), l'any 1909, fill de Francisco Montoya i Francisca Gallardo es casà amb Luisa Bizcaino Grima i tingué 4 fills. Militant de la CNT a Olesa de Montserrat. Quan residia a Mojácar, era carnisser, però a Olesa consta com a jornalер; treballava a la fàbrica tèxtil Indústries Sánchez.

Al Sumaríssim del Jutjat núm.2 de Terrassa hi consten diversos testimonis de la causa. Allí hi podem llegir que el Melchor va ser detingut a Mojácar i hi trobem l'informe de la Guàrdia Civil de Garrucha –17-12-1939–. Declara que en iniciar-se el GAN⁵, estava a Olesa treballant en una fàbrica tèxtil des de feia 6 anys, fins al març de 1938, quan és cridada la seva quinta. El 18 de maig és declarat inútil total pel tribunal de Girona i desplaçat a Barcelona a l'Hospital Clínic, fins el 25 de març de 1939.

El Melchor declarà que el 26 de maig de 1939 viatjà cap a Mojácar per veure la família i provar de vendre unes terres⁶ perquè no tenia recursos per tornar a Olesa on es trobava la seva família més directa .

¹ Document redactat a partir de l'entrevista realitzada a BERNARDINA ZAMORA MONTOYA, neboda de MELCHOR MONTOYA GALLARDO, DINS DEL PROJECTE MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. DE LES EXPERIÈNCIES PERSONALS A L'ÈXIT COL·LECTIU. Entrevistadores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Transcriptora: Isabel Valero Brullas. Data i lloc de l'entrevista: Esparreguera, 2008. Durada: 57.54 minuts

² Disposem del document de la Causa General: Melchor Montoya Gallardo, núm. 1.869 *Elevado consulta* dia 23-6-42.

CAUSA GENERAL d'OLESA

Capitania General de la IV Regió Militar- Jutjat Militar de Terrassa

Registre 198 del Jutjat Militar núm. 2 de Terrassa - Sumararíssim d'Urgència 46.014, instruït contra Melchor Montoya Gallardo

Núm. Localització Arxiu 42.846, Capsa 2.315-2.316

³ El Churrió és el motiu familiar, en alguns document hem trobat "Xarrío" – DUEÑAS, Oriol, *La violencia d'uns i altres* (2007)–, el "Churrito"– La Vanguardia del dia 31 de desembre de 1942–.

⁴). DUEÑAS, op. cit. pàg. 426.

⁵ <<Glorioso Alzamiento Nacional>> : fa referència a la insurrecció militar que va donar lloc a la Guerra Civil.

⁶ La seva neboda, Bernardina Zamora, confirma aquesta dada.

Fou empresonat a la presó Model de Barcelona acusat de participar en els fets del 1933 i els Fets d'Octubre de 1934, per rebel·lió militar, de pertànyer a la CNT i participar en diferents actes revolucionaris a Olesa de Montserrat; afusellat al Camp de la Bota, el 9 de març de 1943⁷, a l'edat de 33 anys. Va ser enterrat a la fossa comuna del cementiri del Sud-oest de la zona de Montjuïc, on foren enterrats els olesans afusellats.

Els fets de 1933 a Olesa de Montserrat

A conseqüència de la imposició de la FAI com a tendència anarquista dominant, es produí, a partir de 1931, la radicalització de la CNT a tot Catalunya. Aquest fet tingué com a conseqüència la divisió del sindicat en dues branques, cosa que ocasionà diverses disputes entre ells.

Com apunta Dueñas⁸, aquest clima de tensió també va aparèixer a Olesa de Montserrat durant aquests anys. En aquesta població, els caps del sindicat es decantaren per donar suport al sector de la FAI, d'aquí el míting de Durruti el novembre de 1933⁹. A l'estiu d'aquest any es convocà una vaga general de 48 hores que acabà amb els enfrontaments entre els vaguistes i la Guàrdia Civil, i que tingué com a conseqüència la detenció de diversos sindicalistes.

Aquesta situació de tensió entre vaguistes, treballadors no vaguistes, i les forces de l'ordre públic provocà els fets violents del mes de desembre. Aquests fets afegits a la victòria a les urnes de les dretes, celebrada al novembre del 1933, portaren a l'increment de la conflictivitat. A la matinada dels dies 8 i 9 de desembre de 1933, es produïren dos atemptats contra la Guàrdia Civil d'aquesta població. En aquests enfrontaments, morí un sindicalista i en resultaren d'altres de ferits.

Els Fets d'Octubre de 1934

El mes de novembre de 1933 hi hagueren eleccions al Parlament espanyol –les primeres en què votaren les dones– de les quals en sortí una majoria de centre i dreta.

L'oposició per part del govern radical cedista a cedir competències i diners a la Generalitat, el conflicte rabassaire i l'entrada al govern Lerroux de tres ministres de la CEDA, desencadenaren la convocatòria d'una vaga general. A Astúries

⁷ Aquest mateix dia foren afusellats: en Manuel Checa Hernández d'Esparreguera, en Ramon Pla BeI, en Pere-Celestí Prades Gil, en Joaquim Vicent Garcia, en Cristóbal Ramírez Casado i en Josep Murcia Martínez d'Olesa de Montserrat. (Vegeu: Josep M. Solé i Sabaté. <http://www.veuobrera.org/00fine-x/repr-cnt.htm>, extret de *La repressió franquista a Catalunya, 1938-1953*. Edicions 62, s/a. Barcelona, 1985.)

⁸ DUEÑAS, Oriol, op. cit., pàg. 20.

⁹ GONZÀLEZ FABREGAT, Jordi, *La Segona República a Olesa de Montserrat 1931-36*. (1988).

aquesta vaga acabà en una insurrecció armada que va ser fortament reprimida. A Catalunya, el 6 d'octubre, el president Companys proclamà "L'Estat Català dins de la República Federal Espanyola". El govern de Madrid proclamà l'estat de guerra i detingué els consellers catalans. L'autonomia se suspengué i s'nicià la repressió de les forces d'oposició.

A Olesa de Montserrat¹⁰ no succeí cap fet important el dia 6 d'Octubre de 1934, només en tenim referència pels posteriors consells de guerra que patiren alguns olesans després de la Guerra Civil – i un d'aquests represaliats fou en Melchor Montoya–.

Hem pogut accedir a diverses notícies publicades a diferents diaris on hi consta el judici i l'execució¹¹.

Els nostres testimonis

Pere Belmonte, nebot que el visità sovint a la presó Model.
Bernardina Zamora, neboda.
Joana i la Maria Zamora, filles d'un nebot.

Segons el testimoni del seu nebot, en Pere Belmonte, el Melchor, en finalitzar la guerra, va ser acusat injustament ja que ell havia salvat la vida d'alguns olesans. Durant la Guerra Civil va anar al front i més tard se'l va donar per desaparegut; en realitat s'havia amagat a Mojácar, on hi tenia gran part de la família. Un cop acabada la guerra, una olesana que l'havia vist a Mojácar, quan va retornar a Olesa de Montserrat, ho va dir. Al cap de poc, la seva família va rebre una carta que els comunicava que l'havien detingut a Mojácar . El fet és que va ser empresonat a Almeria i, més tard, el mes de febrer de 1941, fou traslladat a Catalunya; el 15 de maig de l'any 1941 ingressà a la presó Model de Barcelona.

Després de la guerra, en plena postguerra, la por es difuminava arreu, i el Pere ens explica que *una vegada el fill d'un guàrdia civil d'Olesa de Montserrat i el del Melchor, el Francisco, es van barallar, i aquest va ser obligat a anar a la caserna acusat de robar pa o alguna altra "malifeta" . El cert és que la repressió va ser pel fet de ser fill de qui era.*

En acabar la guerra, la seva esposa fou acomiadada de la fàbrica on treballava, acusada de tenir idees revolucionàries. Més tard, ella i els seus fills marxaren a França.

¹⁰ ¹⁰ DUEÑAS, Oriol, op. cit., pàg. 34.

¹¹ La notícia de moltes execucions sortia publicada a la premsa amb la finalitat de mostrar que la repressió funcionava perfectament contra els responsables dels assassinats durant la guerra. Poden consultar: "La Vanguardia", 5 d'abril de 1941, 31 de desembre de 1942 i 11 de març de 1943.

AUDITORIA

CONSEJO DE GUERRA CONTRA CUATRO SUJETOS, AUTORES DE NUMEROSOS CRIMENES. — En el salón de actos de Dependencias Militares se celebró un consejo de guerra para juzgar a Alfonso Molins Ruiz, Manuel Cirina Gallardo, José Julián Gil y Salvador Marín Tora, acusados de numerosos asesinatos.

De la instrucción del sumario se desprende que los procesados, juntamente con Melchor Montoya, conocido por «el Churrizo», actualmente preso en Almería, y Miguel Llavé, Aysia, que se encuentra en la cárcel de Tarragona, se constituyeron en cuadrilla durante el periodo rojo para robar, incendiar y asesinar en Olesa de Montserrat y poblaciones inmediatas. Parece probado que entre los numerosos asesinatos perpetrados por los que ayer se sentaron en el banquillo figuran los de cuatro personas de marcada significación derechista, a las que quemaron vivas a unos diez kilómetros de la citada población. Los cadáveres los trasladaron al cementerio, donde obligaron al sepulturero a que los enterrara, bajo amenaza de muerte, por lo que aquel, que actualmente se encuentra recluido en una casa de salud, perdió la razón.

El fiscal pidió para los cuatro la última pena.

Font: *La Vanguardia*, 5 d'abril de 1941

Consejo de guerra en Olesa de Montserrat

Petición de once penas de muerte

En la sala del Ayuntamiento de Olesa de Montserrat se celebró ayer un Consejo de guerra para ver y fallar la causa seguida contra varios «patrulleros» y delincuentes rojos, que en el periodo de dominación marxista cometieron numerosos desmanes como miembros de las llamadas «patrullas de control» y tomaron parte en saqueos, detenciones y asesinatos. Muchos de éstos tuvieron la perversidad de rociar con bencina a sus víctimas, estando vivas, y prenderles fuego luego, dándoles así la muerte. Los procesados asesinaron a 43 vecinos de Olesa y de pueblos vecinos y cometieron muchos desmanes en la Colonia Sedó.

El fiscal pidió para los procesados las siguientes penas: La de muerte para Pedro Celestino Prades Gil, José Casasalla Alavedra, Alfredo Girón Centellas, Cristóbal Ramírez Casado, Antonio Font Vilella, Manuel Checa Hernández, José Murcia Martínez, Melchor Montoya Gallardo (a) «El Churrillo», Ramón Pla Bel, Enrique Martínez Pérez y Joaquín Vicente García.

Pena de 30 años de reclusión mayor, para Isidro Vila Altarfil, Jaime Soler Cugat, Juan Carrillo Cerezo, Baldomero Torres Rodríguez, Manuel Bautista Guillamont y Antonio Reig Garriga.

Pena de 20 años, para Heliodoro Conesa Benajes, Juan Maña Llop y Francisco Mateo Argerich.

Pena de 15 años, para Fidela Gargallo Gargallo y otras menores para José Ruiz Solá y otros.

Queda sobreseída la causa seguida en este proceso contra Pedro Cano Garrido, Bartolomé Zamora Montoya y Salvador Mateo Argerich.

Font: *La Vanguardia*, 31 de diciembre de 1942.
Al document hi figura el motiu de "Churrillo", però en realitat a Mojàcar la família és coneguda com els "Churríos".

JUSTICIA MILITAR

Ejecución de sentencias

En el Campo de la Bota cumpli6se ayer de madrugada la sentencia de muerte dictada por recientes Consejos de guerra contra los procesados Jos6 Murcia Mart6nez, Jos6 Ruiz Sol6, Pedro Celestino Prades Gil, Melchor Montoya Gallarda, Joaqu6n Vicente Garc6a, Crist6bal Ram6rez Casado, Manuel Checa Hern6ndez y Ram6n Pla Bel, los cuales, durante la revoluci6n roja, hab6an formado parte del «Comit6 revolucionario» de Olesa de Montserrat, culpable de numerosos asesinatos, con ensa6amiento de las v6ctimas.

Font: *La Vanguardia*, 11 de març de 1943